

Бердянський державний педагогічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра дошкільної освіти
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другого (магістерського) рівня вищої освіти
(освітній рівень)

на тему: **Методичний супровід особистісного розвитку вихователя
закладу дошкільної освіти**

Виконала: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти,
Освітньо-професійної програми
«Дошкільна освіта»
Спеціальності
012 «Дошкільна освіта»

Василенко Ольга
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник: канд. психол. н,
доцент кафедри дошкільної освіти
Донченко Ольга
(прізвище та ініціали)

Рецензент: канд. пед.н., доцент кафедри
дошкільної освіти

Омеляненко Алла
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВІД ПРОЦЕСУ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	8
1.1. Особистісний розвиток вихователя закладу дошкільної освіти як наукова проблема	8
1.2. Методичний супровід як основа процесу особистісного розвитку вихователя	39
1.3. Форми методичної роботи вихователя ДНЗ, які сприяють його особистісному розвитку	44
Висновки до першого розділу	49
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	51
2.1. Організація та проведення емпіричного дослідження	51
2.2. Результати емпіричного дослідження	58
Висновки до другого розділу	70
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЦЕСУ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	74
3.1. Умови, механізми та модель особистісного розвитку вихователя ЗДО	74
3.2. Програма особистісного розвитку вихователя	89
Висновки до третього розділу	92
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТКИ	112

Перелік умовних позначень

ЗДО – заклад дошкільної освіти

МАК – метафоричні асоціативні картки

ООП – особливі освітні потреби

Профстандарт – Професійний стандарт вихователя закладу дошкільної освіти

ВСТУП

Актуальність дослідження. Перед кожним педагогом стоїть величезна місія: навчаючи, розвиваючи, виховуючи формувати особистість дитини. Педагогічна діяльність є не просто професією, вона є покликанням душі, яке допомагає бути мотивованим до роботи з дітьми і сприяє запобіганню професійному та особистісному вигоранню. Вихователям закладів дошкільної освіти належить особлива роль у процесі розвитку особистості дитини, адже саме вони закладають фундамент подальшої навчальної діяльності та особистісного розвитку дітей. Тому, важливим є питання як професійного, так і особистісного розвитку вихователя.

Концептуальні орієнтири оновлення дошкільної освіти на законодавчому рівні знайшли відображення в «Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ ст.», Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовому компоненті дошкільної освіти». У жовтні 2021 року був затверджений «Професійний стандарт вихователя закладу дошкільної освіти». Його положення регламентують діяльність вихователів ЗДО та містять перелік професійних та загальних компетентностей вихователя, розвиток яких визначає як професійний, так і особистісний розвиток. Особистісний розвиток – це найзагальніше поняття, яке описує всі позитивні зміни, які відбуваються з людиною як результат внутрішніх процесів і зовнішніх впливів. При цьому відбувається розвиток як в спільній діяльності з оточуючими, так і саморозвиток особистості. Також можна сказати, що особистісний розвиток передбачає зміцнення внутрішнього стрижня людини, підвищення її потенціалу та здатності управляти своїм життям.

Питання про особистісний розвиток є предметом вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, питання про особистісний і професійний розвиток вихователів розглянуто у роботах А. Аніщук, К. Баляєвої, М. Батьо, І. Демченко та О. Мельникової, Л. Зданевич, О. Кошіль,

О. Кравчишиної, І. Мельник, С. Нечай, Т. Скалозуб, С. Слюсарук-Літвін, Т. Теличко та ін. Роботи цих дослідників становлять методологічну основу нашого дослідження. Проте, не зважаючи на численні дослідження, питання особистісного розвитку вихователів ЗДО є недостатньо дослідженим. Саме це і обумовило вибір теми магістерської роботи **«Методичний супровід процесу особистісного розвитку вихователя закладу дошкільної освіти»**.

Об'єктом дослідження є особистісний розвиток вихователя ЗДО.

Предметом дослідження є зміст, форми і методи методичного супроводу процесу особистісного розвитку вихователя ЗДО.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження процесу особистісного розвитку вихователя ЗДО.

Відповідно до мети визначені наступні **завдання**:

1. Розкрити теоретичні основи дослідження методичного супровід процесу особистісного розвитку вихователя ЗДО.
2. Організувати та провести емпіричне дослідження особливостей процесу особистісного розвитку вихователя ЗДО.
3. Розробити рекомендації щодо підвищення якості процесу особистісного розвитку вихователя ЗДО.

Методи дослідження. Для реалізації мети та вирішення поставлених завдань використано комплекс наукових методів: теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення та систематизація для вивчення сучасного стану дослідження проблеми у педагогічній теорії й практиці та визначення теоретичних основ дослідження; емпіричні – діагностичні (тестування, опитування, бесіди) для вивчення стану особистісного розвитку вихователів ЗДО; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) з метою дослідження потреби вихователів щодо їх особистісного розвитку; статистичні – для аналізу одержаних даних, їхньої інтерпретації; комп'ютерна обробка даних експерименту.

Практичне значення дослідження полягає у розробці моделі та програми тренінгів особистісного розвитку вихователя ЗДО на основі технік

арт-терапії та коучингу, які можна використовувати для удосконалення методичного супроводу роботи з вихователями.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів з підрозділами та висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел (92 найменування). Загальний обсяг роботи – 128 сторінок. Ілюстративний матеріал подано у 11 таблицях та 4 рисунках. Робота містить 3 додатки.

ВИСНОВКИ

Проведена дослідно-експериментальна робота дозволила зробити наступні висновки:

1. Під час теоретичного опрацювання літературних джерел з'ясовано зміст поняття про особистісний розвиток вихователя ЗДО та методичний супровід цього процесу. Так під особистісним розвитком розуміють процес постійного вдосконалення та зростання особистості у різних аспектах її життя. Це включає розширення знань, набуття нових навичок, розвиток емоційної і соціальної компетентності, збагачення особистісного досвіду та вдосконалення якостей, які сприяють успіху і задоволенню в житті.

Методичний супровід особистісного розвитку вихователя є системою підтримки, яка допомагає вихователю розвивати його професійні навички, компетентності та особистісний потенціал. Основною метою методичного супроводу є стимулювання особистісного зростання, саморефлексії та професійного самовдосконалення. Основні елементи методичного супроводу особистісного розвитку вихователя включають: навчання і розвиток професійних навичок; консультативну підтримку; самоаналіз і саморефлексію; розвиток особистісних якостей; взаємодію та обмін досвідом; оцінку та підтримку успіху вихователя.

2. Нами організоване та проведене емпіричне дослідження особливостей процесу особистісного розвитку вихователя ЗДО. Дослідження проведене у 3 етапи: пошуковий, експериментальний, узагальнюючий. Експериментальний етап передбачав проведення констатувального та формувального експериментів. Дослідження проведене на базі комунального закладу дошкільної освіти загального розвитку (ясла-садок) № 26 «Золота рибка» м. Кам'янського Дніпропетровської області. Експериментальна група сформована з вихователів зазначеного ЗДО.

Методичною базою дослідження особливостей особистісного розвитку вихователів ЗДО є: ціннісне ставлення до особистісного розвитку (мотиви

особистісного зростання, розвинуті духовні цінності, загальна задоволеність життєвим шляхом); автентичність самопрезентації (адекватність самосвідомості, глобальне позитивне самоствавлення, позитивне ставлення до себе, можливість адекватного вираження почуттів через відсутність деструктивних психологічних захистів); когнітивне забезпечення життєдіяльності (когнітивна складність; усвідомлене ставлення до свого життєвого шляху, рефлексивність, творчість та креативний потенціал); особистісна саморегуляція (асертивні стратегії поведінки, самомоніторинг і самоконтроль).

Результати дослідження показали, що за певними показниками особистісного розвитку спостерігаються позитивні тенденції серед вихователів досліджуваної групи. високий рівень позитивного глобального самоствавлення мають 67 % досліджуваних, самопослідовність, самокерівництво, самоповагу та оцінку ставлення інших – 74 %, самовпевненості – 67,0%, самоінтерес до думок і почуттів, впевненість у зацікавленості інших – 58 % вихователів досліджуваної групи. Жоден вихователів не має низького рівня самооцінки. За показником рефлексивності більша частина досліджуваних (58 %) має середній рівень. За результатами діагностики високий рівень творчого потенціалу та креативності мають 50 % вихователів досліджуваної групи. Проте деякі результати дослідження потребують особливої уваги та створення умов для покращення ситуації. Зокрема, за показником рефлексивності 17 % досліджуваних мають низький рівень. За результатами діагностики високий рівень творчого потенціалу та креативності мають 50 % вихователів досліджуваної групи. Проте 8 % мають низький рівень. 68 % вихователів мають переважно асертивні стратегії поведінки. Проте, уникнення або агресивність та імпульсивність притаманні відповідно 16 % досліджуваних. Низький рівень комунікативного контролю мають 8 % вихователів, 25 % вихователів досліджуваної групи мають високий рівень комунікативного контролю. Високий рівень емоційного виснаження мають 33 % вихователів, по 17 % вихователів мають високий

рівень деперсоналізації та редукції особистих досягнень. Загалом високий рівень емоційного вигорання виявлено у 25 % вихователів досліджуваної групи.

3. У процесі особистісного розвитку вихователів ЗДО важливими умовами є різноманітні соціальні впливи. Ці впливи включають приклад високорозвинених особистостей, навчання та розширення системи уявлень, пряме і непряме перенавчання. З метою особистісного розвитку вихователів ЗДО використовуються різні механізми, такі як соціальне порівняння, соціальна оцінка, самопрезентація, самопокладання тощо.

Розроблена нами модель особистісного розвитку вихователя ЗДО включає компоненти, які надають об'єктивну та достатньо повну інформацію про цілі, зміст, характер та результати діяльності вихователів. Вона також включає складники процесу особистісного розвитку, науково-методичне забезпечення цього процесу та психолого-педагогічні умови його ефективності. Всі ці елементи утворюють ідеальну, описову та прогностичну модель особистісного розвитку вихователя ЗДО.

Нами розроблено теоретичну модель особистісного розвитку вихователя ЗДО, яка складається з чотирьох блоків: мотиваційно-цільового, організаційно-змістового, діяльнісно-операційного та аналітико-результативного. У мотиваційно-цільовому блоку зосереджено увагу на мотивації та цілях вихователя. Він визначає особистісні мотиви, інтереси, цінності, які впливають на його розвиток. Організаційно-змістовий блок включає питання організації особистісного розвитку. Це охоплює структуру навчального процесу, зміст навчання та розвитку, методи та підходи, що використовуються для підтримки розвитку вихователя. Діяльнісно-операційний блок зосереджений на ролі практичних дій і вправ у процесі особистісного розвитку вихователя. Це включає форми діяльності, завдання, тренінги, практичні вправи та інші активності, які сприяють розвитку його навичок, умінь і компетентностей. Аналітико-результативний блок орієнтований на оцінку результатів особистісного розвитку. Він включає

методи і засоби вимірювання, аналізу та оцінки досягнень вихователя, а також визначення його потенціалу і можливостей для подальшого розвитку. Ці чотири блоки утворюють нашу модель особистісного розвитку вихователя ЗДО, яка допомагає визначити ключові аспекти і напрями розвитку, що сприяють покращенню компетентностей вихователя.

Основною формою проведення занять з вихователями для їх особистісного розвитку є тренінг, який може відбуватися у формі тренінгу природного особистісного зростання та тренінгу активного особистісного зростання. Під час проведення тренінгів застосовуються різноманітні методи навчання, включаючи групові та індивідуальні інтерактивні методи, коучинг та методи арт-терапії.

Програма особистісного розвитку вихователів ЗДО, на яку ми орієнтувалися містить такі розділи:

- Ціннісно-смысловий розділ – спрямований на розкриття ціннісних орієнтацій та осмислення життєвих цілей вихователя. Він допомагає зрозуміти власні цінності і важливість їх втілення у професійній діяльності.
- Актуалізація і розвиток особистісних психологічних ресурсів – акцентується увага на розвитку особистісних якостей та психологічних ресурсів вихователя. Він сприяє розвитку самооцінки, емоційної стабільності, мотивації та саморегуляції.
- Втілення ціннісно-смыислової спрямованості – спрямований на засвоєння та реалізацію ціннісних орієнтацій у практичній діяльності вихователя. Він допомагає знаходити способи втілення цінностей у взаєминах з дітьми, колегами та батьками.
- Проєктування професійних успіхів – акцентується на розвитку професійних навичок та досягнення успіху в професійній діяльності. Він допомагає вихователю впроваджувати нові методи та підходи у роботі з дітьми та вдосконалювати свої професійні компетенції.

Ця програма особистісного розвитку вихователів ЗДО сприяє їхньому професійному зростанню, розширенню особистісного потенціалу та підвищенню якості освітнього процесу в ЗДО.

Для проведення тренінгів з особистісного розвитку вихователів дошкільних закладів ми використовували такі методики, як ізотерапія, казкотерапія, музикотерапія, мандалотерапія та МАК-терапія. Ізотерапія використовує різні види малювання для стимулювання психологічного стану та розкриття емоційного потенціалу учасників тренінгу. Цей метод допомагає покращити настрій, зняти стрес, підвищити концентрацію та зосередженість. Казкотерапія використовує казки для сприяння особистісному зростанню та розвитку вихователів. Цей метод допомагає відкрити внутрішній світ, виробити навички самовираження та саморефлексії, а також розвиває творче мислення та уяву. Музикотерапія використовує музику для стимуляції емоційного стану та психологічного розвитку. За допомогою музики можна сприяти релаксації, підвищенню енергії, покращенню настрою та стимулювати творчість. Мандалотерапія використовує геометричний малюнок для зосередження уваги, розслаблення та знайдення гармонії. Цей метод допомагає вихователям зосередитись, знайти внутрішню рівновагу та розкрити свій творчий потенціал. МАК-терапія включає в себе використання метафоричних асоціативних карток для здійснення процесу особистісного розвитку вихователів. Метафоричні асоціативні карти є інструментом, що дозволяє візуалізувати і виражати внутрішні стани, думки, почуття та бажання. Під час МАК-терапії, вихователям пропонують розглядати та працювати з МАК, які містять метафоричні зображення або символи. Вони можуть обрати карту, яка відповідає їхньому стану або потребі, і використовувати її для вираження своїх думок і емоцій. Робота з МАК сприяє глибокому розумінню себе, своїх переживань та власних ресурсів. Цей метод допомагає вихователям знайти нові способи мислення, розширити свій кругозір, розвивати творчість та знайти внутрішню гармонію. МАК викорисовуються як інструмент для

самопізнання, рефлексії, вирішення проблем, розвитку креативності та стимулювання особистісного зростання вихователів ЗДО. Вони допомагають перетворити складні або абстрактні поняття в конкретні образи, що полегшує процес розвитку і самореалізації.

За відгуками вихователів, тренінги для них стали дуже цінними, оскільки допомогли їм краще пізнати себе, свої потреби, емоції та почуття. Вони змогли розкрити особливості свого реагування на різні життєві ситуації та підвищити рівень свідомого ставлення до свого життя. Особливу увагу вихователі приділили розвитку навичок швидкого заспокоєння в стресових ситуаціях. Вони навчилися використовувати тілесні та дихальні вправи для заземлення і заспокоєння, що має велике значення у їх повсякденній роботі з дітьми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщук А. М. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в сучасних умовах. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки.* 2022. № 3. С. 64–73.
URL:http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2800/1/_%d0%9d%d0%97_%e2%84%963_2022%20%282%29-64-73.pdf
2. Баляєва К. С. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Івано-Франківськ, 2015. 25 с.
URL:<https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4506/%d0%90%d0%b2%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b5%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b0%d1%82%20%d0%91%d0%b0%d0%bb%d0%b0%d1%94%d0%b2%d0%b0%20%d0%9a.%d0%a1..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Батьо М. З. Підготовка майбутнього вихователя до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Старобільськ, 2018. 268 с. URL:<http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/handle/123456789/2472>
4. Бойко Г. О. Формування соціальної мобільності вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Львів, 2018. 312 с.
URL:https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/3_nauka/svr/04/disertaciya_boyko_g_o.pdf
5. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності. : монографія Київ : Наук. світ, 2008. 318 с.
URL:http://umo.edu.ua/images/content/aspirantura/zabezp_discipl/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%

[8F_%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf](#)

6. Борисенко К. С. Особливості рефлексивності як професійно значущої якості здобувачів освіти за спеціальністю «Психологія» : Кваліфікаційна робота здобувача ступеня бакалавра психології. Суми, 2020. 72 с. URL:https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/79719/1/Borisenkova_PL.pdf

7. Булах І. С. Особистісний розвиток людини в контексті наукових позицій українських психологів. *Психологія та психосоціальні інтервенції*. 2019. Том 2. С. 13–19. DOI: 10.18523/2617-2348.2019.2.13-19

8. Бутенко В. Г. Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язберезувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Суми, 2018. 20 с. URL:<https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/6059>

9. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/vajinskii-posibnyk.pdf>

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

11. Гаврилюк С. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості : дис. ... док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Умань, 2016. URL:<https://nauka.udpu.edu.ua/dysertatsiya-36/>

12. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.

13. Демченко І., Мельникова О. Підвищення кваліфікації фахівців дошкільної освіти – ключове завдання у побудові власної траєкторії професійного розвитку. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 2. Ч. 2. 49–58.

14. Добош О. М. Організація роботи методичного кабінету дошкільного навчального закладу в умовах інноваційної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2013. Вип. 26. С. 64–67.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_26_21

15. Експериментальна діяльність у ДНЗ (укладачі: Швайка Л.А., Молодушка І.В.). Харків: Вид. група «Основа». 2010, 299 с.

16. Емоційне вигорання.
URL: https://nmv.zsmu.edu.ua/upload/doc_nmvpk/emotsiine_vyhorannia.pdf

17. Засідання педради в ДНЗ / О. Ляшенко, Н. Радоміцька, Л. Сова [та ін.]; упорядн. В. Семизорова. Київ : «Вид. група «Шкільний світ», 2017. 172 с.

18. Зданевич Л. В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми : автореф. дис. ... док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомир, 2014. 47 с.
URL: <http://eprints.zu.edu.ua/12457/>

19. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с.

20. Індивідуальні форми методичної роботи з педагогами закладу дошкільної освіти.
URL: http://dnz458.edu.kh.ua/pedagogichnij_kolektiv/metodichna_robota/individualni_formi_roboti/

21. Кам'янське. ДНЗ № 26 «Золота рибка».
URL: <https://dnz26.klasna.com/uk/site/index.html>

22. Карабаєва І., Яценко Т., Пасічник А. Інтелектуально обдаровані дошкільнята: підтримка та супровід. Київ : Шк. світ, 2011. 128 с.: іл.
23. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти: Монографія / Л.М. Карамушка. Київ : Ніка-центр, 2000. 332 с.
24. Кобюк Ю.М. Професійна підготовка майбутніх вчителів початкових класів в університетах Австралії : дис. ... канд. пед. наук (доктора філософії) за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки». Київ, 2021. 269 с.
URL:http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2021/KOBIUK_diser.pdf
25. Коваль К. О. Розвиток «SoftSkills» у студентів один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/vis-nyk/article/view/827>
26. Коломієць Н. Особистісно-професійний розвиток педагога: поняття і зміст. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. Вип. 4. С. 72–79.
27. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості; за ред. Л. М. Проколієнко. Київ : Рад. школа, 1989. 608 с.
28. Кошіль О. П. Підготовка майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільньої освіти : дис. ... канд. пед. наук: 3.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2021. 309 с.
URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36215/1/%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF_%D0%9A%D0%BE%D1%88%D1%96%D0%BB%D1%8C.pdf
29. Кравчишина О. О. Формування готовності майбутніх вихователів до використання засобів медіаосвіти у навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Старобільськ, 2018. 299 с.
URL:<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2470>

30. Кудрик Л., Бешлей А., Мельник У., Самокоучинг. Як запобігти професійному вигоранню. Київ, 2019. 216 с.
31. Купрєєва О. І. Комплексна програма розвитку особистісного і професійного становлення майбутнього фахівця.
URL:<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v5/i13/21.pdf>
32. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*. 2010. Вип. 1. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/.
33. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих :навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 152 с. URL:<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18817/1/kazkoterap.pdf>
34. Максименко С. Д. Генезис существования личности. Киев : КММ, 2006. 240 с.
35. Максимова О.О. Розвиток особистісного потенціалу майбутніх вихователів. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (м. Вінниця, 26-27 листопада 2020 р.). Вінниця: «Твори», 2020. С. 135–139. URL:<http://eprints.zu.edu.ua/32179/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0.PDF>
36. Марцин В. С., Міценко Н. Г., Даниленко О. А. та ін. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. Львів : Ромус-Поліграф, 2002. 128 с.
37. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації. *Управління школою*. 2006. № 13. С. 15–34.
38. Мельник І. М. Організація методичного супроводу освітньої діяльності ЗДО в умовах інноваційного розвитку. *Дошкільна освіта: теорія, методика, інновації*: зб. матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної

Інтернет-конференції.

Луцьк,

С.228–

234. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21080/3/metodsuprovid.pdf>

39. Методика діагностики рівнів і особливостей психологічної готовності керівників освітніх організацій до діяльності в умовах змін; за наук. ред. О. І. Бондарчук К., 2014. 148 с.
URL: [https://lib.iitta.gov.ua/26577/7/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA_%D0%9D%D0%94%D0%A0_%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA_2012-2014%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/26577/7/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA_%D0%9D%D0%94%D0%A0_%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA_2012-2014%20(1).pdf)

40. Методика дослідження самовідносини (тест - опитувальник МІС) В. В. Столін, С. Р. Пантілеєв.
URL: http://ni.biz.ua/15/15_11/15_110531_metodika-issledovaniya-samootnosheniya-test---oproshnik-mis-vv-stolin-sr-pantileev.html

41. Методика рефлексивності (А. В. Карпов).
URL: https://stud.com.ua/112596/pedagogika/metodika_diaagnostiki_otsinki_individualnoyi_zahodi_virazhenosti_vlastivosti_refleksivnosti_karpov

42. Методика Рокича «Ціннісні орієнтації»: інтерпретація та обробка результатів.
URL: <https://vcf.vn.ua/metodika-rokicha-cinnisni-oriyentaci%D1%97-interpretaciya-ta-obrobka-rezultativ/>

43. Методична робота в ДНЗ / Упоряд.: В. Семізорова. Київ : «Вид. група «Шкільний світ», 2016. 252 с.

44. Методична сторінка. URL: <http://zmiiv-dnz1.edu.kh.ua/metodichka/>

45. Муромець В. Г. Науково-методичний супровід формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2012. Вип. 16. С. 321–329.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/2843/1/Muromec.pdf>

46. Нежинська О. О., Тименко В. М. Основи коучингу : навчальний посібник. Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с. : іл. URL:https://lib.iitta.gov.ua/710073/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D1%83%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%83_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D0%B5%D0%BB.%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%83.pdf

47. Нечай С. П. Теорія і практика підготовки майбутніх вихователів до поліфункціонального застосування музики в аудіальному розвитку дошкільників: дис. ... док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.08 – дошкільна педагогіка. Київ, 2015. 493 с. URL:https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40490/Nechai_dis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

48. Огляд Професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти. URL: <https://naurok.com.ua/post/oglyad-profesiynogo-standartu-vihovatelya-zakladu-doshkilno-osviti>

49. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с. URL:<https://lib.iitta.gov.ua/729031/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%83%20%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>

50. Основні форми методичної роботи: інфорграфіка. URL:<https://oplatforma.com.ua/article/2264-formy-metod-roboty>

51. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник. Київ, 2003. 116 с.
52. Пасьовин Г. Г. Емоційне вигорання педагогів: ресурси та шляхи підтримки. *Дошкільний навчальний заклад*. 2020. № 10(166). С. 4–9.
53. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці / за заг. ред. І. І. Загарницької. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.
54. Підтримка працівників дошкільної освіти на державному рівні: дошкільна освіта в Україні. 2018. URL: https://www.r4d.org/wp-content/uploads/ECWI-Ukraine-Exec-Summ_Ukr.pdf
55. Про дошкільну освіту: Закон України від 31.03.2023 р. № 2849-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 49. ст.259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
56. Про освіту: Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
57. Програма нормативної навчальної дисципліни «Професійна адаптація вихователя дошкільного навчального закладу». Луцьк, 2018. 13 с. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/Files/profesiyna_adaptaciya_vihovatelya_dnz.pdf
58. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», затверджений Наказом Міністерства економіки України 19.10.2021 № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
59. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова; за ред. Н. С. Побірченко. 2012. 336 с.
60. Радіонова М. Тренінг особистісного зростання здобувачів вищої освіти: Навчально-методичний посібник. 2019. URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0->

%D0%9C.%D0%A1._%D0%A2%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B3-

%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-

%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0.pdf

61. Савчин В. М., Заміщак М. І., Заболоцька С. І. Особистісний розвиток майбутнього педагога: теоретико-методологічне та емпіричне обґрунтування програми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПСИХОЛОГІЯ. 2021. Вип. 3. С. 101–106. DOI <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.3.20> URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/42582/1/38-.pdf>

62. Саморегуляція як чинник попередження професійних криз особистості: навч. програма спецкурсу для слухачів курсів підвищення кваліфікації (керів. загальноосвітніх навч. закл. різних типів навч.) і студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» з напрямків підготовки «Управління навчальним закладом» та «Педагогіка вищої школи» / А. С. Москальова : НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти». Київ, 2019. 60 с.

URL: [https://lib.iitta.gov.ua/718924/1/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%812_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%95%D0%91%20%D0%9D%D0%90%D0%9F%D0%9D%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/718924/1/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%812_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%95%D0%91%20%D0%9D%D0%90%D0%9F%D0%9D%20(1).pdf)

63. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 376 с. URL: <https://ksp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/68/2021/05/%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-3.pdf>

64. Скалозуб Т. Проблема підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності. URL:<https://ird.npu.edu.ua/files/skalozub.pdf>

65. Скиба Ю. А., Кочерга Є. В. Моделювання розвитку здоров'язбережувальної та емоційно-етичної компетентностей учителів у післядипломній освіті. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2021. № 3(47). С. 103-112. URL:<http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/home1/66-visnyk-hlukhivskoho-natsionalnoho-pedahohichnoho-universytetu-imeni-oleksandra-dovzhenka-2021-vyp-3-47>

66. Скиба Ю. А., Кочерга Є. В. Реалізація педагогічних умов розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів хімії у закладах післядипломної освіти. *Вісник післядипломної освіти*. Серія «Педагогічні науки». 2020. Вип. 11(40). С. 170–182. URL:http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/11_40_2020/pedagog/Bulletin_11_40_Pedagogika_Skyba_Kocherha.pdf

67. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/rozvytok>

68. Слюсарук-Літвін С. С. Готовність майбутніх вихователів до педагогічної діяльності як результат професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2019. Вип. 72. Том 2. С. 162–166. URL:<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/30070/Sliusaruk-Litvin.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

69. Сорочан Т. М. Методична робота: підготовка вчителів до реалізації концепції «Нова українська школа». *Методист*. 2018. № 2. URL:https://lib.iitta.gov.ua/710731/1/%D0%A1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B0%D0%BD_%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%A2_05.pdf

70. Сорочан Т. Співтворчість – одна з ознак технології науково методичного супроводу. *Активізація творчого потенціалу учнівської молоді*

в контексті глобалізації освіти: матер. науково-практичної конф. 2012 р. С. 34-40.

71. Староста В. І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с.

72. Сутність, рушійна сила та чинники розвитку особистості. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=2512>

73. Сучасні вимоги до методичної роботи у дошкільному навчальному закладі. Порадник для молодого вихователя-методиста. URL: <http://leleka.rv.ua/suchasni-vymogy-do-metodychnoyi-roboty-u-doshkil-nomu-navchal-nomu-zakladi.html>

74. Теличко Т. В. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах міждисциплінарного підходу : дис. ... доктора філософії спеціальністю 015 – професійна освіта (за спеціалізаціями). Мукачево, 2021. 294 с. URL: <https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF-%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE.pdf>

75. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практ. посіб. / В. Майборода, О. Ярошенко, Ю. Скиба ; за ред. О. Ярошенко. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 174 с.

76. Тест «Діагностика творчого потенціалу та креативності». URL: https://inv.vntu.edu.ua/ukr/index.php?option=com_content&view=article&id=785:tekst-diahnostyka-tvorchoho-potentsialu-ta-kreatyvnosti-z-kliuchem&catid=41&Itemid=967

77. Тест Будассі на самооцінку. URL: <https://hurma.work/blog/test-budassi-na-samooczinku-yak-i-navishho-zastosovuvati-hr-fahivczyam/>

78. Тест індекс життєвої задоволеності (Бачу) (адаптація Н.В. Паніної). URL:<https://vcf.vn.ua/test-indeks-zhittyevo%D1%97-zadovolenosti-bachu-adaptaciya-n-v-panino%D1%97/>

79. Ткачук В.О. Особистісний розвиток: конспект лекцій. Житомир, 2018. 135 с. URL:<https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=2512>

80. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти : навчально-методичний посібник / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін. ; за заг. ред. Професора М. В. Афанасьєва. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.

URL:<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21071/1/2018%20-%20%D0%90%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%B5%D0%B2%20%D0%9D%20%D0%92.pdf>

81. Трофаїла Н. Д. Підготовка майбутніх вихователів до емоційного розвитку дітей дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 Одеса, 2019. 20 с. URL:<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/1837>

82. Трудове виховання дошкільнят / Упоряд.: В. Семизорова. Київ : «Вид. група «Шкільний світ», 2016. 116 с.

83. Тютюнник А. В. Використання хмарних технологій та softskills в освітній діяльності студентів та викладачів. *Відкрите освітнє середовище сучасного університету*. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oee-emu_2015_1_15

84. Фіцула М. М. Педагогіка. URL: https://pidru4niki.com/1467042834952/pedagogika/teoretichni_metodi_pedagogichnogo_doslidzhennya

85. Форми і методи організації методичного супроводу педагогів. URL:<http://psih.pp.ua/formi-ta-metodi-organizatsiyi-metodichnogo-suprovodu-pedagogiv-upravlinnya-doshkilnoyu.html>

86. Шапран Ю. Педагогічне моделювання у процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя біології. *Рідна школа*. 2012. № 12. С. 39–43.

87. Шроль Т. С. Формування ІКТ-компетентності майбутніх учителів математики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ. 2018. 354 с.
88. Що таке тренінг особистісного росту.
URL:<https://t1.ua/porady/4541-shcho-take-treninh-osobystisnoho-rostu.html>
89. Я вчуся бути вихователем : професійні поради / упоряд. Т. Вороніна. Київ : Шк. світ, 2010. 128 с.
90. «StrategicApproachtoCopingScale (SACS)» С. Хобфолл.
URL:http://ni.biz.ua/11/11_12/11_129688_oprosnik-strategii-preodoleniya-stressovih-situatsiy-Strategic-Approach-to-Coping-Scale-SACS-s-hobfoll-.html
91. Coachingineducation: GettingBetterResultsforStudents, Educators, andParents / EditedbyChristianvanNieuwerburgh. London, 2012. 245 p. CoachingLearningResource. URL:
<http://www.stepintoleadership.info/assets/pdf/SSSC%20Coaching%20Aug%2016%20master.pdf>.
92. MaslachC. W.,SchaufeliB., Leiter M.P. Jobburnout. *AnnualReviewofPsychology*. 2001. V. 52. P. 397–422.
93. Maslach C. Goldberg J. Preventionofburnout: Newperspectives. *AppliedandPreventivePsychology*. 1998. V. 7. P. 63–74.

